

Dan klonk het geratel van een wagen buiten. De voordeur werd geopend, en de tocht deed de gasvlammen langs de wanden flikkeren. Prattend en lachend kwam het gezelschap uit de zaal om toe te kijken. Een groote opruiming werd gehouden onder mantels, doeken en sjaals. Mevrouw Blichfeld werd ingepakt, alsof ze naar de Noordpool moest, en Martha moest zich laten welgevalven, dat mevrouw Herbert haar een groote sjaal om het hoofd wond.

„'t Lijkt wel, of u in een klooster moet juffrouw,” zei ingenieur Langert spottend.

Dokter Borg wierp hem een boozen blik toe. Hij had juist dezelfde gedachte gehad.

Zooals ze daar stond met bleeke wangen, en het hoofd met een donkeren doek bedekt, gelek ze werkelijk op de vrome vrouwen, die zich trachten te verbergen voor de besmetting der wereld, om geheel voor God te leven.

Maar dan ging plotseling de triomfeerende gedachte door zijn geest, dat deze jonge vrouw gebeeft had uit angst voor zijn leven, en dat haar bleekheid nog veroorzaakt werd door zorg omtrent hem.

Hij had het in haar oogen gelezen en in haar stem en haar woorden bemerkte, dat zijns thans de zege was, al wist zij het misschien zelve nog niet; dat hij thans in haar hart den troon beklommen had.

Hij stond op de stoep van het h6tel en zag het rijtuig weggrollen in de duisternis, en hij werd aangegrepen door een satanisch gevoel van grootheid. Hij had met een mogendheid geworsteld om haar hart; hij had de overwinning behaald; hij had haar God van zijn voetstuk doen storten.

(Wordt vervolgd.)

—♦♦♦♦♦— OUD EN TOCH NIEUW. —♦♦♦♦♦—

We spraken onlangs meer uitvoerig over de opgravingen en ontdekkingen, nu een eeuw lang gedaan in het verre Oosten, het oude Assyrië en Babylon. Wij zagen daarbij van hoe groote beteekenis het gevondene is, zoowel voor de kennis van het Oosten der oudheid, dat als het ware herleeft, als voor het juist verstand van velerlei in de Heilige Schrift, en tot betoon van haar waarheid.

Natuurlijk zijn opgravingen en vondsten in het Joodsche land zelf, van welke we reeds spraken, voor de kennis van de Geschiedenis uit den Bijbel van bijzondere beteekenis. Juist daarom is het vaak betreurd, dat men dusver in Palestina zoo weinig *schriftelijke* overblijfselen gevonden had. Sommigen meenden, dat de Israëlieten en andere volken der oudheid niets schriftelijks in hun land hadden achtergelaten. Anderen weer dachten aan verwoesting en vernietiging tijdens de vele oorlogen in Palestina gevoerd, enz.

Onder al de ontdekkingen in de laatste veertig jaar aldaar gedaan, zijn slechts twee van inschriften, die waarde hebben voor de geschiedenis. Toch is, gelijk ieder begrijpt, juist het vinden van schrift van veel meer beteekenis dan dat van muren, huisraad, wapenen, enz., voor de kennis van tijden en personen.

De twee schriftuurlijke stukken, die men dusver kende, zijn het opschrift op den steen van koning Mesa, een vorst van Moab, en dat van het badwater Sil6am te Jeruzalem uit den tijd van koning Hiskia. Thans echter is, als alles juist blijkt, het getal oud-Palestijnsche schriftstukken plotseling en ongedacht hoogst belangrijk vermeerderd. Uit Jeruzalem wordt dit betrouwbaar bevestigd.

Wij hebben deze werkelijk groote verrassing te danken aan de pogingen van eenige Amerikanen.

Men weet, hoe in het oude Efraïm, in het hart van Kanaän, de hoofdstad Sichem lag, uit den Bijbel wel bekend, later Sichar, toen Neapolis, thans Nabloes genaamd. Een paar uur noordelijker stichtte, gelijk ons de Schrift mededeelt, koning Omri, omstreeks 900 v66r Christus, een nieuwe stad, Samaria geheeten. Daar zetelden

voortaan de vorsten, gelijk vroeger te Tirza. De stad, die op een berg lag, werd twee eeuwen later door Salmanasser de Amerikanen opgravingen te laten doen, vermoedende, dat in de puinhoopen veel merkwaardigs zou zijn te vinden.

De stad werd een puinhoop, en thans vindt men er een Arabisch dorp, Sebastie geheeten. Daar nu besloten de Amerikanen opgravingen te laten doen, vermoedende, dat in de puinhoopen veel merkwaardigs zou zijn te vinden.

Die hoop is niet beschaamd. Prof. Reisner, een bekend onderzoeker die de opgravingen leidt, vond kort geleden in een diepe laag puin ongeveer honderd tafeltjes van leem. Eenige zijn beschreven met dezelfde lettersoort, oud Hebreeuwsch, die men ook vindt op den steen van Mesa en in Sil6am; andere met spijkerschrift. Hier echter zijn het geen inschriften, maar is gewerkt met dezelfde koolzwarte Egyptische inkt, wier duurzaamheid van duizenden jaren op papier en bij kleiopschriften gebleken is.

Natuurlijk is de geheele vondst nog niet doorzocht. Dit weet men reeds, dat zij stamt uit den tijd van koning Achab, Omri's bekenden zoon, 850 v66r Christus. Men vermoedt, dat hier zijn archief of kanselarij is ontdekt. Althans een aantal tafeltjes geven een lijst der meubelen van het paleis. Een tafeltje bevat een brief van den Assyrischen koning aan koning Achab, en is in het Assyrisch geschreven. Wat er verder gevonden is, zal wel spoedig nader bekend worden. Was bij de opgravingen te Jericho, en elders, nog geen enkel belangrijk schriftstuk ontdekt, de vondst in de oude hoofdstad belooft veler hoop te vervullen. Het tijdvak van Achab, tegelijk dat van Elia, is, gelijk ieder weet, zoowel in het godsdienstige als in het staatkundige een der belangrijkste uit Israëls geschiedenis.

Velen hopen ook, dat men nog eens het geluk zal hebben, verloren geschriften, in den Bijbel genoemd, terug te vinden, zoals het Boek des Oprechten, dat van de oorlogen des Heeren, dat van Salomo over de planten, en andere.

Bijna gelijktijdig komt, eveneens uit Amerika, bericht van een tweede vondst, die mede zeer de aandacht trekt.

Zooals men weet, wordt in de ongewijde geschriften der oudheid nergens ook maar eenig gewag gemaakt van Christus' leven op aarde. De geschiedenis buiten den Bijbel zwijgt geheel over Hem. Wel wordt in enkele regels bij den Joodschen geschiedschrijver Flavius Josephus van Jezus gesproken, doch hoogstwaarschijnlijk is die plaats een later invoegsel.

Nu bevond zich onlangs te Kairo in Egypte Prof. Salomon Schechter, die tot het Joodsche Seminarie in Amerika behoort. Hij ontdekte in de boekerij der rabbijnen te Kairo een oud handschrift, naar men meent uit de eerste eeuw na Christus. Het boek, dat uit toespraken en vermaningen bestaat, verkondigt een nieuwe openbaring, afkomstig van twee Godsgezanten, die kort geleden verschenen waren. Nu moet deze openbaring sterk gelijken op wat wij vinden in de Evangelien, en de beschrijving van de twee gezanten wijst op Jezus en Johannes den Dooper. Het boek tracht vooral aan te toonen, dat de „nieuwe Openbaring” geheel overeenkomt met de wet van Mozes, en verdedigt die leer tegen de lasteringen der Farizeën. Naar men meent, is het geschrift van een Sadduceër, den priester Boëthius. Hij moet de stichter zijn geweest van een Joodsch-Christelijke gemeente en zijn werk een verdediging op Joodsch standpunt van het Christendom.

Is nu dit alles juist, — wat nog nader blijken moet — dan hebben we hier het eerste historische getuigenis omtrent Christus, uit den tijd ongeveer, waarin Hij op aarde was, bij een niet gewijd schrijver. Blijft natuurlijk af te wachten, of werkelijk Jezus en Johannes zijn bedoeld.

Voorts zegt het wel iets, dat beide berichten uit Amerikaansche bron komen. In Amerika toch is men veel spoediger geneigd zich op te winden door berichten van prikkelenden aard, dan voor kalme overweging en onderzoek goed is. Toch lette men op al deze dingen. Want al blijkt er soms kaf onder het koren te schuilen, het laatste heeft toch vast onschatbare waarde.

A. J. HOOGENBIRK.